

MISSATGE AL SENYOR EUDALD GRAELLS I PUIG

JOAQUIM BOIXÉS I SABATÉS

Pot semblar una incongruència escriure una carta a qui mai ja no la podrà rebre. M'han demanat que ompli unes pàgines parlant del Sr. Graells i sé que ell no em perdonaria que en fes un panegíric, que desdiria de la seva modesta manera de ser. Per això m'estimo més adreçar-li aquest missatge, que segur arribarà al lloc immaterial on el destinatari restarà per sempre i on les paraules humanes sinceres seran acollides en el seu just valor.

Estimat senyor Eudald Graells:

Ens vàreu deixar calladament, en uns moments difícils per a molts dels que combregàvem amb les vostres il·lusions: és ben cert que mai ja no serà com aleshores i que aquesta centúria on ha anat discorrent la vostra vida sembla que vol tombar cap a altres viaranyes. Però aquest segle XXè que es va escolant, per a molts que sentim en l'ànima les més pures essències del ripollesisme, serà el segle del Sr. Tomás Raguer i del Sr. Eudald Graells: dues figures per sempre vinculades a l'Arxiu Museu de Ripoll.

Com a bon continuador de l'esperit i de l'obra del Sr. Tomàs, ben aviat us vàrem acceptar de manera natural com el nou capdavanter i, sense oblidar els aspectes folklòrics del Ripollès, sota el vostre impuls el Museu es va anar transformant, amb noves sales i renovada distribució dels materials

EL MUSEO INAUGURA UNA NUEVA SALA DEDICADA A LAS ARMAS RÍPOLLESAS

Antes de recibir sus armamentos ripolléses, se preparan en la fábrica de armas de Ripoll. En esta sala se exhiben las armas que se fabricaron en esta ciudad durante el siglo XVIII, cuando se creó el taller de armas de Ripoll. Las armas que se fabricaron en esta ciudad durante el siglo XVIII, cuando se creó el taller de armas de Ripoll.

Puede ripollés de las mejores producciones de armas de guerra fabricadas en esta ciudad durante el siglo XVIII, cuando se creó el taller de armas de Ripoll. Estas armas se fabricaron en esta ciudad durante el siglo XVIII, cuando se creó el taller de armas de Ripoll.

L'evolució demogràfica de la Comtal Vila de Ripoll

Quatre segles i mig de Ripoll. Aquesta part de l'obra té un caràcter més històric i documental. Després de la conquesta i l'organització de la vila, es va iniciar el desenvolupament de la vila, amb un creixement demogràfic i econòmic.

Mentrestant, però, interessen a més i més les dades demogràfiques de la Comtal Vila de Ripoll. Aquesta part de l'obra té un caràcter més històric i documental.

Als inicis de la vila, el nombre de veïns era molt baix. El primer cens de població es va fer el 1717, amb 1.150 veïns. El 1763, el nombre de veïns havia augmentat a 1.325.

El 1789, el nombre de veïns havia augmentat a 1.447. El 1800, el nombre de veïns havia augmentat a 1.500. El 1850, el nombre de veïns havia augmentat a 1.600.

El 1875, el nombre de veïns havia augmentat a 1.700. El 1900, el nombre de veïns havia augmentat a 1.800. El 1950, el nombre de veïns havia augmentat a 1.900.

El 1975, el nombre de veïns havia augmentat a 2.000. El 1980, el nombre de veïns havia augmentat a 2.100. El 1985, el nombre de veïns havia augmentat a 2.200.

El 1990, el nombre de veïns havia augmentat a 2.300. El 1995, el nombre de veïns havia augmentat a 2.400. El 2000, el nombre de veïns havia augmentat a 2.500.

Assaig d'història de les invasions de pesta a Ripoll

La major part dels ripollésos, expressa el temor de rebre, sense abandonar la vila, el contagi de la pesta bubònica i de la pesta pneumònica. Aquests temors van ser molt forts, especialment després de la pesta de 1720.

El 1720, la pesta va afectar a Ripoll. El 1721, la pesta va afectar a Ripoll. El 1722, la pesta va afectar a Ripoll. El 1723, la pesta va afectar a Ripoll.

El 1724, la pesta va afectar a Ripoll. El 1725, la pesta va afectar a Ripoll. El 1726, la pesta va afectar a Ripoll. El 1727, la pesta va afectar a Ripoll.

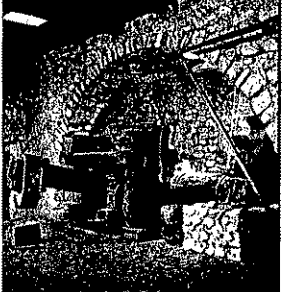
El 1728, la pesta va afectar a Ripoll. El 1729, la pesta va afectar a Ripoll. El 1730, la pesta va afectar a Ripoll. El 1731, la pesta va afectar a Ripoll.

El 1732, la pesta va afectar a Ripoll. El 1733, la pesta va afectar a Ripoll. El 1734, la pesta va afectar a Ripoll. El 1735, la pesta va afectar a Ripoll.

El 1736, la pesta va afectar a Ripoll. El 1737, la pesta va afectar a Ripoll. El 1738, la pesta va afectar a Ripoll. El 1739, la pesta va afectar a Ripoll.

Se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual...

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Después de un trabajo para renovar con el espíritu de la época actual, se inauguran los nuevos Salas en nuestro histórico Museo.

Muntatge de retalls de "El Ripollés" amb col·laboracions del Sr. Graells.

exposats. El 1957 les armes ripolleses guanyaven el marc adequat; com al 1959 era la "farga catalana" la que es mostrava com una relíquia del passat; i seguirien després noves col·leccions històriques i prehistòriques de gran categoria i de màxim interès.

Us vàrem tenir al costat en aquella aventura cultural que fou "EL RIPOLLÉS", que començà el 1954 i durant tretze anys va mantenir una línia ben d'acord amb el vostre ideari: donar a conèixer Ripoll íntegrament, fora de tot partidisme. Vàrem gaudir de les vostres col·laboracions: a més de la vostra especialitat en la metal·lúrgia ripollesa, ens il·lustràveu sobre l'evolució demogràfica de la vila o sobre les invasions de pesta a través dels segles. Un dels vostres estudis va merèixer un guardó als Jocs Florals ripollesos d'aquells anys.

No us costava gens de comprendre els qui veníem a demanar el vostre empar quan no teníem una visió prou clara dels esdeveniments ripollesos i sabíeu entendre la nostra curiositat i estimular-la, oferint-nos el vostre ajut i la col·laboració sincera. Potser vaig decebre-us quan m'animàveu a refer i a escriure la història de Ripoll, que vaig començar; però, enderiat amb els nous corrents historiogràfics del Dr. Vicens i Vives, vaig entendre que s'havia de replantejar. És un treball que les circumstàncies de la vida només m'han deixat fer ben parcialment i més concretament pel que fa a la primera meitat del segle dinovè, que vós, Sr. Graells, em vàreu ajudar a entendre en profunditat.

Mai no us agrairé prou el fet de donar-me a conèixer la crònica del notari Mirapeix, que us vaig convertir en mecanoscrit i que el 1979 vaig fer relligar i entregar-vos per a ús de l'Arxiu. És curiós que a la primera pàgina hi vaig copiar aquesta nota: "Còpia treta expressa i gratuïtament per a l'Arxiu de l'església de Sant Pere pel jove Eudald Graells i Puig, sobre l'exemplar original facilitat per D. Ramir Mirapeix -Any 1917". I vaig sentir dels vostres llavis que va ser el mateix Sr. Tomás qui us encarregà la comesa: *el primer llibre escrit per vós, quan éreu tot just un jove de setze anys!*, encara que fos una reproducció d'un dels manuscrits de més importància per a Ripoll.

Segurament us heu emportat molts secrets i molta erudició sobre la indústria metal·lúrgica ripollesa, aspecte en el qual éreu mestre i doctor (i

En un cálido y emocionante acto, recibieron la «Placa Tomás Raguer» D. Eudaldo Graells y D. Juan Munnell

Las Galas de Prensa, con su cálido homenaje a los que han visto permitidos sus ideales por nuestra querida villa, uno, en su segunda año, inusitado brillantez, adjudicó a la Placa Tomás Raguer, a quienes recibieron el galardón y al popular sistema de ser adjudicados y entregado. A los señores y don condecorados que llenaban el amplio

Plaza, en el espacio de minutos condecorados, debieron significarse este acto por ser D. Eudaldo Graells —corresponsable Director del Excmo. Sr. Tomás Raguer— el de plata, y por ser, por último, D. Juan Munnell como el popular «señor Tomás», en la de bronce. Ello evidenció el actoreo de haber dado a las Placas el honor de tan ilustre patricio. Hizo reseña resumida de las actividades de la Sección Literaria «Agrupación» y de EL RIPOLLÉS, que en su haber fueron los celebrados jurados y de la votación y momento culminante en favor de la condecoración. Perseveró del momento, era última felicitación por la brillantez a del siglo «Cere».

Invitó al Ilmo. Sr. Eudaldo Graells a que empujara al Sr. Graells, en su obra y al Ilmo. Sr. Alcalde y Diputado Provincial Sr. de bronce Munnell, momentos de gran emoción que culminaron con largos aplausos.

El Sr. Alcalde dedicó unas palabras de felicitación a los galardonados, invitando a los jurados de improvisado discurso la felicitación y el momento más en el momento del honor al en lugar de la vida para de plazo llevar la ciudad «hermosa» y «cálida» que creó un entusiasmo la distinguido condecorados. Teniendo en cuenta que son muchos los que aspiran ser futuros condecorados a otros, indicando que por su parte tendrán procurada hacerse acreedores a los mismos honores para figurar algún día entre los permitidos, nuestra primera santidad civil, en su haber condecorados, elogiando los de tan buenos ripollenses a los que como Alcalde felicitarlos con entusiasmo y proseguir en su meritorio labor. Continuarán los galardones con la emoción en las librerías. Indica, Graells, después de haberse la distinción, que dedica en esta ocasión a patrocinar públicamente los trabajos de D. Juan Munnell, Al. y Diputado Provincial, que ha condecorado para el Museo un momento decisivo a condecorar la Sala de la Diputación. «Luz

EL RIPOLLÉS

Dir. LEGAL CE-4-1959

RIPOLL, 21 NOVIEMBRE 1959

AÑO VI-NUM. 155

RIPOLL concede las «Placas Tomás Raguer» 1959

PLACA DE PLATA
a Don
EUDALDO GRAELLS PUIG

El pasado miércoles la Junta de Entidades y representantes de los distintos sectores de Ripoll se reunieron en el Salón de Actos del Ayuntamiento para la adjudicación de las «Placas Tomás Raguer» correspondientes al presente año.

Merecen destacarse que no hubo ninguna ausencia entre los condecorados de este forma, bajo la presidencia de nuestras autoridades civiles y eclesiásticas, hubo «plena» absoluta. Después de la presentación de candidaturas, se procedió a las votaciones sucesivas que dieron los resultados que encabezan esta página.

El nombre del ilustre patricio Tomás Raguer —un nombre que lleva una época y crea innumerables resonancias en el verdadero espíritu ripollés— será un día con el que Ripoll honrará a sus figuras típicas e inimitablemente ripollenses en su espíritu y en su obra.

Aunque esta primera información no puede ser la completa que deseáramos, es indudable que los méritos que concurren entre los dos elegidos se destacan y llenan un solo nombre. El

EL RIPOLLÉS

Dir. LEGAL CE-4-1959

RIPOLL, 5 DICIEMBRE 1959

AÑO VI-NUM. 156

Con el corazón en la mano

Cuando, el próximo lunes por la noche y en el transcurso de la «Cena-Homenaje», sean entregadas las «Placas Tomás Raguer» correspondientes al año en curso, cada galardonado habrá distinguido ya a ciertas personas o entidades, beneméritas por su amor a Ripoll, amar expresado potentemente en sus obras.

Y, como el lector se conoce los nombres de los elegidos para 1959, y a la vista de las cuatro Placas vamos a exponer unas consideraciones que nos vienen a los puntos de la pluma con toda sinceridad, como es nuestra norma leni.

DOS NUEVOS ELEGIDOS

«ig, por Archivo y distinción de la «Placa Tomás Raguer». De acuerdo y nos alegramos de ello. Pero como el número de elegidos es limitado, forzadamente debían quedar otros al obtener de momento este honor. El punto siempre puede ser éste el momento que, en el fondo, no es otra cosa que una alabanza! ¡Ojalá cada año sean muchos los condecorados, lo que será prueba de que hay muchos que trabajan en pro de Ripoll!

Repetimos nuestra felicitación a los elegidos, esperando que esta «Gala de Prensa» que se anuncia para dentro de dos días sirvan para animar voluntades, por fomentar inquietudes, para valernos en torno de nuestros elegidos. Y éstos, unidos al nombre de Tomás Raguer, como el ejemplo, el acicate, el motivo de superación de nuestro espíritu ripollés para cuyo engrandecimiento seguiremos al pie de la brecha, cansados, pero gozando.

EL RIPOLLÉS

Muntatge de retalls de «El Ripollés», de quan es concedí al Sr. Graells la «Placa Tomás Raguer».

no pas "honoris causa"). Però ens heu deixat unes mostres suficients per a ser recordat. Entre molts d'altres treballs esparsos per a diferents publicacions, guardo com un tresor aquell llibre que us va editar la Fundació Vives Casajuana el 1972 i que comprèn les obres "La indústria dels claus a Ripoll" (guardonada en el certamen abans esmentat) i "Contribució a l'estudi de la Farga Catalana".

Si us van espurnejar els ulls d'alegria en fer-la arribar a les meves mans, comprenc la satisfacció que us va produir l'edició (esplèndida i envejable, obrada als tallers tipogràfics Maideu), a començament del 1974 (any del Vè. centenari de l'edició del primer llibre en català), del volum "Les armes de foc de Ripoll", que és la font on necessàriament hauran d'anar a beure els estudiosos de l'especialitat.

L'èxit i el ressò que va obtenir aquesta obra, em penso que va donar una nova empenta a la vostra vida. M'havieu confessat, Sr. Graells, amb la ingenuïtat i la sinceritat que només tenen els grans homes, que mai no havíeu comptat amb tenir una vida tan llarga: especialment, després que vàreu quedar sense la vostra esposa; dèieu que sempre havíeu pensat que vos arribaríeu abans a la eternitat. Déu no va voler que fos així, perquè esperàvem molt més de vos.

Les moltes distincions que va tenir la vostra persona i el Museu del qual éreu el principal mantenidor, no les consideràveu pas un premi, sinó un estímul. Ni la Medalla de la Vila, ni la Creu de Sant Jordi, afegiren ni un bri d'orgull a la vostra existència. Cada dia, en l'acostumada caminada de Sorribes a Ripoll i de Ripoll a Sorribes, exercitàveu les cames i la ment, només pensant en l'engrandiment del Museu i en el desig d'aprofundir jorn a jorn en la història ripollesa.

I vaig viure de prop la pressa que teníeu per acabar l'última obra, "Els orígens industrials de Catalunya" (amb el mateix format i exquisidesa que la de 1974). Va veure la llum pública abans d'acabar l'any 1990 i va satisfer una de les darreres grans il·lusions de la vostra llarga vida. I encara no deixàveu d'estudiar, d'investigar: us envegem la vostra virtut de la laboriositat que mai no va decaure.

Amb admiració us confesso, senyor Eudald, que mai no he trobat ningú que amb una mà més amorosa agafés els llibres i els documents, com si els amanyaguéssiu, com cal tractar una joia. I veia com s'omplien els vostres

ulls de satisfacció en entregar-vos un nou volum, que les vostres mans sabien posar en el lloc adequat; o quan em mostràveu antics fragments de pergami restaurats o el fons, pràcticament desconegut, de dibuixos i altres joies bibliogràfiques que serva l'Arxiu.

Una de les ocasions, amic Graells, més grates per a mi en tractar-vos, va ser als anys cinquanta quan es varen instituir les "Plaques Tomàs Ragner" recordant aquell patrici de qui vàreu ser continuador. Fou de justícia que el 1959, el vostre nom s'inscrivís en la Placa de Plata d'aquell any. Si aleshores se us va considerar just guanyador, ¿quina Placa us hauríem de donar ara, sinó la de diamants? Em consta, perquè ho vaig viure de la vora, que vàreu estimar aquella distinció, que era la reconeixença de tota la vila a la vostra obra, i la vàreu rebre amb emoció i amb aquella humilitat que sempre us era tan pròpia.

Per atzars de la vida, no vaig arribar a tenir una relació constant amb vos, però mai no va decaure el nostre afecte ni la nostra amistat. Éreu el meu mestre i així ho reconec sense embuts: sense la vostra ajuda, no hauria arribat a desvetllar molts secrets de la història ripollesa del segle passat, que avui són un dels meus tresors.

Perdoneu la extensió d'aquesta carta, però al lloc que sou, on el temps no compta, no us vindrà d'una estona per recordar el devenir dels anys i ho podeu comentar amb el mateix Sr. Tomàs Ragner, que deveu tenir al vostre costat, o amb d'altres companys del Museu, com el Sr. Agustí Casanova o els mossens Ragner i Cavalleria, o el Sr. Ramir Mirapeix, que va compartir amb aquells i d'altres patricis la creació de l'Arxiu-Museu, que es convertiria al llarg del anys en la nineta dels ulls de molts ripollesos.

Perquè vàreu ser, Sr. Eudald, un ripollès indiscutible. Us convertíeu en una bandera, a l'ombra de la qual encara queden molts ripollesos fidels que desitgem que la vostra obra no hagi estat foc d'encenalls; que volem un Arxiu Museu d'acord amb l'esperit dels fundadors que no havien d'aprendre ripollesisme perquè el portaven al moll dels ossos. I, si trobeu de passada Sant Eudald, digueu-li que esperem la seva especial protecció: el vostre i nostre Patró no es farà el sord a les vostres paraules.

Amb l'esperança certa de reveure-us, adéu-siau, amic i mestre.

Febrer del 1994